

De mennyire össze kell majd huzniok a német dolgozóknak a nadrágszíjat, ha bekövetkezik a pótanyagok okozta drágaság!

Mindenütt emelkednek az árak, ami a „konjunktura“ természetes következménye. Mindenütt azon gondolkodnak, hogy építsék le a tulajó, veszélyesen jó konjunkturát? De mert a konjunktura ma elsősorban fegyverkezési, ezt nem lehet fékezni. Így a gondolkodó tőkészek tehetetlenül nézik, hogy következik be a rettegett árinfláció, amely a tőkésrend relative stabil viszonyait beláthatatlanul megváltoztatja. (Ádám Elek)

V I L Á G S Z E M L E

Ha a Spanyolország körül február 20. óta érvényben levő blokádöt valóban végrehajtanák, úgy a köztársasági kormány győzelme biztosítva lenne. Am maga Eden ismerte be, hogy március 5.-én is pl. olasz csapatok szálltak partra Cadizban és az ellenőrzés tényleg oly fogyatékos és részrehajló, hogy meg lehet érteni az oroszokat, akik nem kívánják részvételükkel szankcionálni azt a játékot, melynek egyik téte Spanyol-Marokkó birtoka. E területnek német-olasz érdekszférába való bekapcsolása, amit Szidi Mohamed ben Ali nagyvezér, Franco embere is elősegít, nemcsak a franciáknak, hanem az angoloknak is kellemetlen, akik sietve a „Devonshire“ cirkálót küldték Tanger elé.

Az angolok Egyiptom és Spanyol-Marokkó előtt zárták le a Földközi Tengert az Itália elleni háború esetén, miután itt stratégiai helyzetük az olasz flotta- és légi-támpontok kiépítésével megnehezült. Az olaszok erősen megvetették lábukat a Közép-tengeren Malta körül, különösen a Sziciliától csak 100 km.-re, Afrikától csak 70 km.-re fekvő, csupán 83 km² nagyságu Pantellaria támaszponttá történt kiépítésével. Mussolini líbjai útján az Izlám védnökének szerepében tetszelgett (ki nem emlékszik Vilmos császár hasonló kiruccanásaira?), ami még feszültebbé teszi az angol-olasz viszonyt, amelyet amugyis kiélezett a négus meghívása az angol koronázásra. Olaszok az Ibériai félszigeten, a Baleárokon, Pantellarián, Tripoliszban — mindez indokolttá teszi az 1937-38-as angol tengerészeti előirányzat 105.065.000 fontját. „A flotta urrá lett a légi veszedelmen“ — jelentette ki az alsóházban Hoare tengerészeti miniszter, midőn az aeroplán és a csatahajó közti harc esélyei felől faggatták...

Anglia tehát gőzerővel fegyverkezik. A vasbeviteli-vám eltörlése ki egyenlítette februárban a nyersacél előállítás januári esését, de a vashiány még így is érezhető. A „British Iron et Steel Federation“ ezért fél millió tonna orosz vasércet hoz be. Erre a nagyságra jellemző, hogy Anglia 1936-os összvasércbehozatala csak 247.000 tonnát tett ki, melyből 84 ezer tonna volt orosz. Ugyanakkor az „Indian Iron and Steel Co“ 400 ezer tonna indiai vasérc évi szállítására kötelezte magát. A fegyverkezési konjunktura oly erős (a Vickers Ltd. pl. 1936-ban 1.6 millió font nyereséget ért el), hogy sok közzgazda már az eljövendő visszahatástól fél.

Anglián kívül Franciaország is rávetette magát a fegyverkezésre, minek kölcsönét háromszorosan jegyezték tul. E két ország és az USA fegyverkezése a birtokon kívül levő „revizionisták“ (Itália, Németország és Japán) ellen összehasonlíthatatlan finaciális fölényre támaszkodik

és ezért indokolt az a jóslás, hogy Németországnak és szövetségeseinek még ez évben kell „losschlagen“, mert az idő az ellentábor szövetségese. A Banca d'Italia aranykészlete, a lira régi értékén, 1935 októberétől 1937 márciusáig 3.8 milliárdról 2.4 milliárdra csökkent (ellenére az aranybeszolgáltatásnak és a Vatikán segítségének), Németország aranyfedezete a nullával egyenlő (hacsak a legendás haditartalékokat nem számítjuk) és Japán aranytartaléka is sorvadóban.

Anglia a nagy erőpróbán Dominiumai segítségére számíthat. A négy év óta főkonjunkturát élvező Délafrikai Unió ötéves fegyverkezési terve Fokváros megerősítését 15 hüvelykes ágyúkkal a Foka-szigetek felől, 750 repülőgép és 1000 pilóta előteremtését, 50.000 főnyi hadsereget, hadiszergyár felállítását Pretoriában és az ipari mozgósítás előkészítését tartalmazza. Bár Hertzog miniszterelnök szerint e Dominiumot már csak perszonálunió fűzi az anyaországhoz („nem vagyunk hozzákötve a nagymama kötétyéhez“) és az új főkormányzó, Sir Patrick Duncan maga is délafrikai, Anglia bizhat ennek a háború esetén a Jóreménység foka körülhajózásának kényszerűsége által fokozott jelentőségű Dominiumnak a segítségével, mert a Délafrikai Unió jól tudja, hogy a Délnyugat-Áfrika és Abesszinia felől fenyegető veszély a Rajnánál és a Földközi-tengeren kiküszöbölhető. Hofmeyer belügy- és Pirov hadügyminiszter összetűzése a sárga bevándorlókkal való vérkeveredés tárgyában, ugyancsak az előzetes honvédelem szempontjából értékelendő. — Kanada az 1932-es ottawai konferencia által biztosított vámmentőségeiről mond le az anyaország javára: ezután az angol áruk csak 15 százaléka kerül vám alá. — Pearce ausztráliai szenátor kormánya nevében erősen visszautasította a németek gyarmatköveteléseit és Írország is, mely elszakadási tervekkel foglalkozik, egyelőre szorosabbá fűzi az anyaországgal gazdasági viszonyát. Még Nigéria koronagyarmat is siet 75.000 fonttal hozzájárulni az Empire-védelemhez.

Hollandia katonai költségvetését, mely 1936-37-ben 89 millió forinttal mulja fölül az 1935-évet, a parlament elfogadta, mert a francia Maginot-vonal következtében az ország „nyitott kapu“ Colijn szerint a jövő háborújában. Belgiumot Franciaország az „Armée de choc“ készletével biztatja a kollektív biztonság gondolata mellett való kitartásra, ami eszélyes is, ha a „Rex“ mozgalom lehanyatlík, amire Van Zeeland és Degrelle választási erőpróbája révén következtetni lehet.

A fegyverkezési versenybe a kis Dánia is belesodródott, holott első-sorban gazdaságának növekvő rosszabbodására kellene fordítania főfigyelmét. Ezért utasította vissza Stauning miniszterelnök svédországi útján az „északi blokk“ tervét, sőt ezért nem lelkesedett az Oslo-egyezményért sem. Készül katonailag Svédország is. A Boden-Haparanda vasúttól délre nagy hadgyakorlatot tart, s a belföldi szükségletre hivatkozva korlátozza ócskavas kivitelét. Az ócskavasat a fegyverkezési ipar használja fel: a Bofors ágyugyár annyira elhalmozott megrendelésekkel, hogy az angolok egy 100 millió koronás megbízatását vissza kellett utasítania, Sandler külügyminiszter azonban Londonban ígéretet tett, hogy a Grängesberg bányák vasércét, mely eddig főleg Németországba ment, Angliába irányítják. — Dánia helyett Finnország jelentkezik partnerül az „északi blokkban“, ahol Cajander 5 szociáldemokratából, 5 agráriusból és 2 haladópartiból alakult új koalíciós kormánya elégtétellel hallja a tiszta szociáldemokrata Hansson kormány fogadalmát a marxizmustól való elfordulásáról. A svéd Bofors ágyugyár most Finnországban építi fel fióktelepét.

Az „északi blokk“ felé orientálódik Lettország is, melynek külügy-

minisztere a „vörös“ Skandináviában jár, mialatt odahaza sorozatosak a munkáselfogatások. Észtországban a parlament két háza az elnöki hatáskört kiterjesztő új alkotmányt tárgyalja. A gazdasági helyzet javulása következtében 1933-36-ban a mezőgazdasági kivitel értéke megkétszereződött. — Lengyelországban a Pilsudszky-rezsim zászlóhordozói, miután mindhárom ellenzéki párt (a nemzetidemokrata, a szociáldemokrata és az egyesült parasztpárt) a koalícióra való felhívást visszautasította, a feloszlatott „páronfelüli blokk“ helyébe új kormánypárt alapításával igyekeznek tömegbázist szerezni. A pártszervezés feladatát Rydz-Smigly munkatársa, Koc légionárius ezredes vállalta (Nemzeti Egységtábor). A pártalakulást az összes politikai tényezők hidegen fogadták s csak a jelentéktelen „Lengyel nemzeti munkáspárt“ csatlakozott hozzá, miután Moraczewski szakmai munkásszervezetei is visszahúzódtak. Így nemcsak a parasztságot, hanem a munkásságot sem lehetett megnyerni a kormánytábornak és a növekvő ellenállásról sorozatos letartóztatások, a népfront lapjának, a „Dziennik Popolarny“-nak betiltása, az országon végigfutó sztrájkhullám tanuskodik. Közben antiszemita heccек zajlanak le, amelyeket csak az zavar meg némileg, hogy a legelőkelőbb famíliákról is kimutatják a zsidó keveredést, sőt azt is, hogy az utolsó lengyel király (Poniatovszki Agoston Sztaniszlauusz) vére se volt ment ettől. A németek felé való külpolitikai elhidegülést a birodalmi sajtó támadásai fokozzák. A német lapok a lengyelországi német iskolák megfojtásáról, a bebörtönözött kisebbségi szerkesztőkről cikkeznek és kimutatják, hogy míg Posenben és Pomerániában a földreformra szám-bajövő 673.000 ha. földből 411.800 ha. (61.2 százalék) lengyel és 261.200 ha. (38 százalék) német, addig a tényleges kisajátítás aránya fordított: 30.8 százalék lengyel, de 69.1 százalék német.

A belső viszonyok rendezetlenségének még ijesztőbb képét nyújtja Ausztria, ahol a nácik mozgalmának megerősödése, előőrseinek a kormányban való elhelyezése, újult kormányválságra vezetett és Mussolini a legnagyobb sietséggel hagyta el Afrikát, hogy keresztülhúzza a horogkeresztesek számításait. A német befolyás erősödését a Duna völgyében elsősorban Itáliának Angliával való konfliktusa teszi lehetővé, de épp a német veszély táplálja a Dunavölgyi átcsoportosulásra irányuló gondolatot is...

Az USA is fokozott iramban fegyverkezik. Edison, az új tengerészeti államtitkár a Walsh-Healy törvénynek, mely az államnak szállító üzemek 40 órás munkahetét írja elő, felfüggesztését kéri, az 526.555.428 dolláros flottaprogram gyors végrehajtása miatt. A tengerészek létszámát 110.000-re emelik és 81 hajót építenek, melyek közül 2 csatahajó, 3 repülőgépanyahajó, 11 cirkáló, 48 torpedóvadász és 16 buvárhajó. A hydroplánok közül 251-et újjal cserélnek ki, a Panama-csatorna Atlanti végén légi-, a Pacifik végén flotta-bázist építenek. A fegyverkezés meghozta az üzleti „boom“-ot (január-februárban már 9.16 millió tonna acélt termeltek, míg a régi, 1929-es konjunktúrában csak 8.83 millió tonnát), ami itt is sokak fejesóválására ad alkalmat, kik az elkövetkező visszaeséstől félnek — ezeket azonban a „ravaszok“ a biztos háború eljövendő özönvizének felidézésével torkolják le. A konjunktúra a munkásmozgalmat is erősíti. A Lewis-féle C. I. O. (Comitee for Industrial Organisation) végleg elvált a Federation of Labour-tól és a nyílt osztályharc útjára tért. Március harmadik hetében Detroitban 95.000, Missisipiben, Illinoisban és Indianában 130.000 munkás állt sztrájkban — illetőleg „ült“, ahogy a gyárak megszállását nevezik. — Roosevelt elnök kijelentése szerint nem pályázik harmadszor hivatalára, de addig is

annyira akar dolgozni a társadalmi problémák rendezésén, hogy útódja teljesen megoldhassa azokat. Első tevékenysége a gyermekmunka kiküszöbölésére irányul, első reprezentációja Mackenzie King kanadai miniszterelnök fogadása volt. — Kanadában különben Aberhard albertai miniszterelnök kénytelen volt az 50 éveseknek fizetendő 5 font havijáradékterv kudarcát beismerni, amiért a „gazdasági viszonyokat“ teszi felelőssé.

Mexikóban a földosztás végrehajtása sokhelyütt vérrel jár. Közben folyik a természeti kincsek nacionalizálása is. Az új „Corporation Nacional Mexicana de Petroleo“ átveszi a kormány összes kőolajüzleteit és a külföldi koncessziókat is, ha azok lejárnak — ami többnyire 1938-ban következik be. Bolivia is megvonta a Standard Oil of New-Jersey 2 és fél millió acres andesi koncesszióját, míg Venezuelában a külföldi kőolaj társaságok elleni maracaibói felkelés általánossá válással fenyegetett, úgy hogy Eleazar Lopez Contreras tábornok elnök fegyveres erővel osztott fel egy csomó pártot és diákszervezetet. Hondurasban a forradalmi „Liberális párt“ Umamem tábornok vezetésével folytatja a harcot Tiburcio Carías elnök ellen. Braziliában az 1938-as elnökválasztás vetélykedő klikkjai a kávépiacon vívták meg előcsatározásaikat. A harc a főkávétermelő Sao Paulo állam vereségével végződött, mely hiába korbácsolta fel mesterségesen az árakat, mert a Vargas-klikk az államhatárolomra támaszkodva a hitel megvonásával fenyegetődött. Így ismét a kávémegsemmisítés eszközéhez kellett nyulni. Vargas elnök azért mégis jónak látta az ostromállapot újabb 90 nappal való meghosszabítását. — Chileben a választásokon a jobboldal győzött. Ecuador törölte a nők választási jogát.

A latinamerikai nacionalizmus fellobogásának példái a Puerto-ricoi események is. Ponce kikötővárosában a tömeg megtámadta az USA rendőrséget, ami vérfürdőt vont maga után. Puerto Rico teljes függetlenséget követel, nem törődve a Fülöp-szigetek nyújtotta tanulsággal, ahol megszűnt az USA politikai, de megmaradt a gazdasági uralma úgy, hogy Quezon elnök „teljes“ függetlenséget követel vagy pedig az USA politikai fenhatóságának visszállítását az ezzel járó elveszett gazdasági előnyökkel. A helyzetet Japán használja ki — Mindanao fővárosában, Davaóban már 150.000 japán él és Uj-Guineát is szeretné újabban „bérbevenni“ Nippon. A versenyfutás a Csendes-Óceán uralmáért „támponatok“ megszerzésében nyilvánul. Anglia az 1939-ben teljesen kész szingapuri erődítmény mellé megszerezte a Phönix szigeteket, az USA a Baker szigeteket és környékét vette birtokába, Japán mandátumszigeteit erősi lázasan. Japánban a Hajashi kabinet főhangadója, Jonai tengerészeti miniszter, ami a flottapárt diadalát jelenti a hadseregpart felett. Az új külügyminiszter, Szato most az oroszokat szeretné kibékíteni és e célból dezavualja kormányelnökét, aki szerint ezekkel nem lehet egyezsre jutni, viszont szkeptikusan itéli meg az angol szövetség feltámasztásának esélyeit. A japán admirális nem fogadja el a csatahajók ágyúinak 14 hüvelykre való mérséklését, ami Angliát a 35.000 tonna-határ túllépésére kényszeríti. A nyersanyag-világkonferencián is kellemetlenkedett Angliának Japán az 1885-90-es Kongo-egyezmény (gazdasági egyenjogúság a gyarmatokon) kiterjesztésére irányuló javaslatával. Anglia tehát megkezdi Hongkongon a Stanley-félsziget megerősítését, Kina barátságát keresi és szívélyesebbé alakítja a viszonyt az oroszokkal. Az oroszokkal való békülésre törekszik Japán is, mert tudja, hogy a transzszibériai vasútnak már a Kabarovszk-Vorosilov (Nikolszk Uszurijszk) vonal kivételével elkészült a második vágánya, hogy az oroszoké a világ legnagyobb

buvárhajóállománya, melyből 40 Vladivosztokban van és hogy az ugrás-szerűen növekvő aranytermelés folytán a Szovjetunió 7 milliárd dollár aranytartálékkal rendelkezik — nagyobb, mint a cári rezsim a világháború kezdetén és azzal is tisztában van, hogy 1936-ban az orosz aranytermelés 400 millió dollárt ért el, míg a japánoké csak 110 millió yent. Amíg Japán a Hunchun (Mandzsúria) és Tunghua (koreai határ) aranytelepeket kiépíti, addig az orosz termelés megduplázódhat (1937 első negyedében 35 százalékkal nőtt), már pedig egy háború nem utolsó sorban az „aranygolyók“ csatája...

Japán tehát Kína felé is barátságosabb arcot vág és a gazdasági „együtműködés“ szükségét hangoztatja. Nanking így visszanyeri külpolitikai mozgásképességét és hevesen tiltakozik a külföldi tőke behatolásai ellen: utoljára egy japán aranybánya-konzorcium esetében. Kereskedelmi mérlege is javult: 1936-ban 1461.5 millió jüan behozattal és 705.7 millió jüan kivittel a passzív saldo 343.3 millióról 235.8 millió jüanra csökkent. Kína megszüntette az ezüstbehozattal. 1936-ban 249.62 millió standard-dollárral többet exportált, mint importált ezüstről. Az ok: az USA bimetallizmusra való áttérése, ahova Kína ezüstje átömölt. A lassú gazdasági javulást a belpolitikai zavarok akadályozzák. A fontos Nankau szorosnál, mely Senszű Honantól elválasztja és Cinhajban (Kuku-nor tartomány) véres harcok folynak a vörösökkel, kik Hszü-Hsziang-csien vezetésével az alföldre akarnak kijutni. A beharcokat Vang-Csin-hui az új külügyminiszter az idegen koncessziók elleni fellépésével védi ki. Jünnan és Birma határán a kínaiak formális ütközeteket vívnak az angol határosztagokkal.

Indiában is folynak harcok. Ipi fakirjának felkelése Vazirisztanban egyre nagyobb méreteket ölt. A Tosi kerület fontos hidjáért és Damdil birtokáért folyik a harc, de Sir Robert A. Cassel indiai főparancsnok kijelentése, mely szerint a brit csapatok nem gondolnak kivonulásra, a bizonytalan politikai helyzetből is származik. A választások győztese, a „kongresszus párt“ ugyan elfogadja a többséget nyert tartományokban a kormányalakítást, de nem az angolokkal való együtműködés céljából. Anglia mindenesetre az eddig indiai közigazgatás alá tartozó Adent önálló gyarmattá teszi Sir Berard Reilly kormányzósága alatt.

Teljes önállóságra törekszik Sziám is, mely összes kereskedelmi és barátsági szerződéseit felmondta, hogy a szuverénitását korlátozó rendelkezésektől megszabaduljon. Faja Bahol ezredes kormánya Japán segítségével flottát teremt magának, ami az ország fontos stratégiai fekvése következtében sokat jelent. Az 1936-ban bevezetett új vámrendszer elősegíti az ország gazdasági konszolidációját.

Irán új kőolaj koncesszióján is meglátszik az önállóságra való törekvés. Az Amirian Oil Co.-nak adott keleti és északkeleti koncesszió nagy előnyöket biztosít a teherani kormánynak, melynek számára 4 hónappal a kikötött terminus előtt készítette el a dán-svéd konzorcium a Kaspi-Tenger-Teherán vasutat.

Sziriában még nem állt helyre a teljes nyugalom, úgyhogy Beiruthban még a Ramadán körmenetet is be kellett tiltani. Az 1926-os alkotmány helyreállítása következtében Ernil Edde libanoni elnök is kinevezte az új miniszterelnököt Ahdab személyében, aki a kamarában ugyan megszerezte 13:12 arányban a bizalmat, de Latakiában a zavargások még tartanak. Irak szabad zónát kapott a haifai kikötőben. Az anglophilek teljes iráki vereségének nemcsak Jazin pasa holttestének idegen földre való eltemetése a tünete, hanem a volt hadügyminiszter fivérének meggyilkolása is. Palesztinában is kiuultak a zsidó- és angolelles ter-

rorcsekmények, amelyek egyik vezetője Izmail Abdul Hadi szíriai felkelővezér. Jeruzsálem ismét ostromállapotban van.

Egyiptomban a szabadelvű alkotmánypárt vezére, Mahmud pasa és az összes többi Wafd-ellenes pártok brüsszkirozták Nafiaz pasa kapitulációs konferenciáját. A híres El Azhar egyetemen a zöldségesek rendeznek tüntetéseket az „Anglophil“ Wafd ellen. Közben Cornwalli tábornok nagy hadgyakorlatot rendez a cyreneikai határon — ott ahol a négyszeres drótsóvény mögött az olaszok új hadiútja ér véget.

A Graziani elleni merényletet követő vérengzés alkalmával az odamenekült bennszülötteket kiadó amerikai követséget Washington visszahívta Addis-Abebaból, talán annak a jelentésnek nyomán, amit egy szemtanu közölt a Timesben az olaszok retorziójáról, mely hír szerint Grazianit is felháborította. Tény, hogy ras Desta kivégzésével az utolsó szervezett ellenállás is megszűnt Abessziniában, melynek sorsa az egész új impériummal együtt majd a nagy világpolitikai arénán dől el minden más kérdéssel együtt. (D. F.)

S Z E M L E

P U S K I N

Puskin halálának századik évfordulója alkalmából a párizsi E. S. I. kiadó emlékkönyvvel hódol a nagy költő európai kultuszának. I. E. Pouterman, az emlékkönyv összeállítója, egy terjedelmesebb Puskin-életrajzon, a költő néhány francianyelvű levelén s néhány versének francia fordításán kívül Dimitri Mirszkij remek tanulmányát közti, amit a kitünő esztétikus francia nyelven irt az európai közönség számára — A következőkben D. Mirszkij tanulmányát közöljük teljes terjedelmében.

Sok tragikus guny van abban, amit Puskin és Európa regényének nevezhetünk. Puskin minden orosz írónál hevesebben szerette és áhitotta azt a Nyugatot, amely szelleme valódi otthonának tünt föl előtte. I. Miklós hajthatatlan zsarnoksága megfosztotta őt attól, hogy valaha is lássa Velencét vagy Londont; viszont egy nyugati férfi, az elzászi d'Anthés lett a gyilkosa. Halála után pedig hazájában körülrajongott művét Európa a legcsekélyebb figyelemre sem méltatta. Franciaország különösen kegyetlennek mutatkozott vele szemben: — „Lapos ez a maguk poétája“, — mondta Flaubert Turgenyevnek. Az, hogy Merimée valamennyire érdeklődött Puskin iránt, nem annak tulajdonítható, hogy nagy költőt látott benne, mint inkább annak, hogy ez az „athéni a scyták között“ ritka látványnak tünt fel előtte. Még ma is, amikor Dosztojevszkij és Csehov. az intellektüelek bálványai, amikor egy párizsi tizenötödik kerületi ucca Tolsztoj nevét viseli és amikor maga a megfoghatatlan Gogoly is kezdi éreztetni titokzatos varázsát, Puskit illetően Európa még mindig Flaubert véleményénél tart. Egyedül a németek, akiknél a legenda-költés egy idő óta nemzeti iparág lett, vélik felfedezni a legapollóibb modern költőben a Dosztojevszkij-féle *Russenthum* előfutárát.

Nehéz az oroszoknak európaiak és méginkább latinok előtt Puskinról beszélni. A „szláv erények“ egyike sem található meg őbenne. Puskin nem misztikus, nem mélységes, nem barbár. Nincs meghitt viszonyban sem Istennel, sem a Természettel, sem a Tudatalattival. Szíve nem túl-